

Methodological aspects of the implementation of the andragogic approach in adult education

Kateryna Podufalova

Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

Kateryna Podufalova <https://orcid.org/0000-0001-5254-6302>

Ph. D., senior lecturer

*Corresponding author's email: ekaterina_podufalova@ukr.net

© The Author(s), 2024. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

Abstract

The article, based on a theoretical analysis of scientific research on the problems of adult education, defines the essential characteristics of the andragogic approach, systematizes the factors without which the implementation of this approach in the system of adult education is impossible: self-esteem of the student of education, student experience, readiness to learn, orientation to learning, the need to know, motivation. The main methodological aspects of the implementation of the andragogic approach in education are highlighted (acquiring new knowledge and skills through the integration of new experience with the student of education in order to improve his activity and open new perspectives of understanding the world and himself in it; personalization of learning and structuring of educational materials; development of social competences adult learners of education.

Keywords: andragogy, experience, personalization of education, specialist, competitiveness.

Методичні аспекти реалізації андрагогічного підходу в освіті дорослих

Катерина Подуфалова

Вінницький державний педагогічний університеті імені Михайла Коцюбинського, Вінниця,
Україна

Катерина Юріївна Подуфалова <https://orcid.org/0000-0001-5254-6302>

Доктор філософії, старший викладач

E-mail автора для листування: ekaterina_podufalova@ukr.net

© Автор(и), 2024. Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License

Анотація

У статті на основі теоретичного аналізу наукових досліджень з проблем освіти дорослих визначено сутнісні характеристики андрагогічного підходу, систематизовано фактори, без

яких неможлива реалізація цього підходу в системі освіти дорослих: самооцінка здобувача освіти, досвід студента, готовність навчатися, орієнтація на навчання, потреба знати, мотивація. Виокремлено основні методичні аспекти реалізації андрагогічного підходу в освіті (опанування нових знань і навиків шляхом інтеграції нового досвіду з наявним у здобувача освіти з метою покращання своєї діяльності і відкриття нових ракурсів осмислення світу і себе в ньому; персоналізація навчання і структурування навчальних матеріалів; розвиток соціальних компетенцій дорослих здобувачів освіти .

Ключові слова: андрагогіка, досвід, персоналізація навчання, фахівець, конкурентоздатність.

Інтенсивний ритм щоденних змін вимагає від людини постійно навчатися чомусь новому, самореалізуючись у різних суспільних сферах – особистісній, професійній, громадянській. Сучасні фахівці різних галузей зустрічаються з новими професійними викликами, зумовленими технологізацією різних сфер життя й виробництва (а також сфери послуг), нестабільністю ринку праці, драматичними подіями повсякденної реальності. Сьогодні рівня професійних навичок і знань, що здобувалися поколінням 30-40-річних і старших фахівців у юнацькі роки – тобто 15-20 років тому, виявляється замало для ефективної діяльності і конкурентоздатності працівника-професіонала. Виразною на часі постає проблема освіти впродовж життя і постійного навчання та самонавчання.

Тому перед освітянським загалом нині увиразнилися проблеми, пов'язані з розробленням нових підходів до навчання, орієнтованого на різновікові категорії здобувачів освіти. Одним з найбільш продуктивних у цьому аспекті виявляється андрагогічний підхід до навчання, спрямований щонайперше на дорослих здобувачів освіти.

Мета статті: розкрити сутність андрагогічного підходу і описати основні методичні аспекти його реалізації в практиці освіти дорослих.

Розвиток цифрових технологій, полегшення доступу до інтернету з будь-якої точки світу в зручний час розширюють можливості освіти для дорослих людей. Онлайн-платформи, мобільні додатки, віртуальні та доповнені реальності – усе це дає нові засоби для презентації освітніх ресурсів у форматі, зручному для дорослих учнів і студентів, створює гнучке та ефективне освітнє середовище.

Зрілий фахівець сьогодні все більше усвідомлює, що постійне навчання новому є ключовим фактором кар'єрного зростання й особистісного розвитку.

«У глобальній економіці, яка все більше ґрунтується на знаннях, люди з високим рівнем навичок користуються більшим попитом, тоді як люди з нижчим рівнем навичок більш схильні до ризику залишитися без роботи, особливо в періоди економічного спаду. Крім навичок високого рівня, які зазвичай пов'язані з вищою освітою, висококваліфікована робоча сила також потребує середнього рівня торгівлі, технічних і професійних навичок, які часто надаються в рамках професійно-технічних програм. Дослідження показали, що навички, які сьогодні є більш затребуваними, зокрема навички обробки інформації, можна «вивчити». Таким чином, важливо, щоб і формальна, і альтернативна освіта були налаштовані на поточні потреби ринку», – саме про це йдеться в аналітичному огляді результатів ринку праці Організації економічного співробітництва та розвитку [9].

Дорослий здобувач освіти як людина з уже накопиченим життєвим і професійним багажем знань характеризується наявністю певного шаблонного досвіду і усталених моделей соціальної поведінки, сформованістю конкретних алгоритмів мислення і розв'язання проблем, власним когнітивним стилем навчальної діяльності. Усе це – результат попереднього досвіду

– особистісно-професійного і освітнього. «Позиція дорослої людини визначається не лише віком, а насамперед самоусвідомленням власного буття та розвиненою здатністю до рефлексії. Самомотивація до навчання дорослого ґрунтується на усвідомленому прагненні підвищити рівень набутих знань та компетентностей в аспекті професійних та життєвих цінностей. Однак мотиви навчання дорослих різняться. Навчання дорослих спрямоване на досягнення результату, що допоможе їм задовольнити власні потреби та досягти мети, тобто мотивація ґрунтується на необхідності чи бажанні отримати нові компетенції чи інформацію» [2, с. 76].

Утім, цей досвід має тенденцію до застарівання або трансформації в неактуальний і свого роду такий, «що вже не працює» у нових умовах життя чи професійної діяльності. Усвідомлення потреби навчитися новому – поглибити наявні фахові знання і навички, сформувати й розвинути нові вміння і стратегії діяльності – спонукає дорослу людину продовжувати здобувати освіту – поглиблюючи наявну професійну компетентність чи переходячи в інший професійний контекст (інколи абсолютно незнайомий). Тому під час навчання дорослих здобувачів освіти стає необхідним моделювання нових схем сприйняття, переробки й систематизації інформації, знань, досвіду.

Організація процесу навчання дорослих здобувачів освіти передбачає реалізацію низки різних наукових і освітніх підходів: діяльнісного, особистісно-орієнтованого, практико-орієнтованого, системного, аксіологічного і под. [1; 3; 5]. У контексті освіти впродовж життя особливе місце відведено андрагогічному підходу, що концентрується навколо системного використання особливостей навчання дорослих людей, котрі вже мають певний освітній, професійний та життєвий досвід, і тому самі обирають напрям та зміст подальшого навчання, спроможні забезпечити самоконтроль власної навчальної діяльності. Андрагогічний підхід «... зорієнтований на врахування потреб та особливостей дорослої людини, яка навчається та забезпечується її високою мотивацією до удосконалення, набуття нових знань та прагненням до самореалізації, пріоритетом якості знань над їх обсягом» [4, с. 219].

Витоки наукового обґрунтування андрагогічного підходу дослідники вбачають у концепції М. Ноулза (1970-ті роки), який описав принципи навчання дорослої людини, спробував виокремити специфічні форми й методи навчання, орієнтовані на зрілих здобувачів освіти [7]. Розвиток ідей М. Ноулза його послідовниками й сучасними науковцями дозволяє виокремити фактори, без яких неможлива реалізація андрагогічного підходу в системі освіти дорослих: самооцінка здобувача освіти, досвід студента, готовність навчатися, орієнтація на навчання, потреба в знаннях, мотивація [3; 6; 7].

Методичним концептами реалізації андрагогічного підходу в освіті дорослих, на думку вітчизняних і зарубіжних науковців, є: опанування нових знань і навичок шляхом інтеграції нового досвіду з наявним у здобувача освіти з метою покращання своєї діяльності і відкриття нових ракурсів осмислення світу і себе в ньому (розв'язання практико-орієнтованих кейсів, взаємонавчання); персоналізація навчання і структурування навчальних матеріалів (врахування індивідуальних інтересів здобувачів освіти, алгоритмізація освоєння змісту освіти, формування відповідальності за власну освітню діяльність, використання цифрових технологій); розвиток соціальних компетенцій дорослих здобувачів освіти (здатність до ефективної комунікації в різних культурних і професійних контекстах, розвиток критичного і системного мислення, лідерських якостей тощо).

Висновки. Реалізація андрагогічного підходу в освіті стає нині нагальною необхідністю, оскільки суспільний розвиток вимагає постійної підготовки і перепідготовки фахівців, які вже мають певний професійний і особистісний досвід, усвідомлюють потребу в нових знаннях і

навигах. Освіта дорослих є сьогодні одним з найбільш ефективних інструментів підтримки високого професійного статусу фахівців і дозволяє їм зберігати конкурентоздатність на ринку праці в різні періоди трудової діяльності.

Література:

1. Дубасенюк О.А., Самойленко О.А. Основи андрагогіки (для фахівців у галузі освіти дорослих): навч.-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 247 с.
2. Кірдан О. Андрагогічний підхід у підготовці здобувачів вищої освіти: традиції і тенденції розвитку. *Modern engineering and innovative technologies*, 2022. № 22-02, С. 72–79.
3. Лук'янова Л. Освіта дорослих: сучасні стратегії і практики в Україні та зарубіжжі: монографія. К. : ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 340 с.
4. Огієнко О. І. Андрагогічний підхід як методологічна основа самоспрямованого навчання дорослої людини. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*, 2010. № 5(23), С. 218–225.
5. Пехота О.М. Неформальна освіта дорослих: розвиток соціально життєвих навичок. *Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи: монографія*. Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. 546 с.
6. Forrest III S. P., Peterson T. O. It's called andragogy. *Academy of Management Learning & Education*, 2006. № 5 (1), P. 113–122. <https://doi.org/10.5465/amle.2006.20388390>
7. Kearsley G. *Andragogy (M. Knowles)*. The theory Into practice database. 2010. Retrieved from <http://tip.psychology.org>
8. Kenyon C., Hase S. Moving from Andragogy to Heutagogy in Vocational Education, 2001. № 18 (1), P. 21–32. <https://eric.ed.gov/?id=ED456279>
9. Labour market outcomes Education at a Glance 2023: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, 2023 : Education GPS. THE WORLD OF EDUCATION AT YOUR FINGERTIP. URL.:<https://gpseducation.oecd.org/revieweducationpolicies/#!/node=41763&filter=all>